

RYSZARD PANKIEWICZ

FLUKTUACJE WARTOŚCI METALI W PÓŻNORZYMSKIM SYSTEMIE MONETARNYM

Zagadnieniem wartości metali monetarnych w okresie późnego cesarstwa zajmowano się wprawdzie w historiografii już niejednokrotnie, jednak dotąd przeważały opracowania o charakterze przyczynkowym lub wąskomonograficznym. Jedynie w nielicznych pracach z zakresu rzymskiej polityki menniczej uwzględniono w ograniczonym stopniu szereg istotnych, lecz rozproszonych informacji dotyczących zasad funkcjonowania ówczesnego rynku kruszcowego, a zwłaszcza fluktuacji wartości podstawowych metali monetarnych¹. Stosunkowo też mało miejsca poświęcono ekonomicznej i społecznej roli złota w wymianie handlowej, zadowalając się jedynie pobieżną analizą późnych przekazów antycznych historyków².

W ostatnich jednak latach daje się zauważyć pewien postęp w tej dziedzinie, a to dzięki odkryciu nowych, poprzednio nieznanych fragmentów edyktu Dioklecjana, zawierających między innymi ceny podstawowych kruszców monetarnych³. Podjęcie zatem próby ukazania fluktuacji wartości metali nie wydaje się wprawdzie przedsięwzięciem łatwym, tym niemniej ze wszech miar pożądanym z uwagi na możliwość

¹ Zob. m.in. F. Martroye, *La variation de la valeur de l'or sous le Bas Empire*, BSAF 1928, s. 165 n.; K. Regling, *Verhältnis der Münzmetalle* [w:] *Wörterbuch der Münzkunde*, ed. F. v. Schrötter, Berlin 1930, s. 742 n.; G. Mickwitz, *Geld und Wirtschaft im römischen Reiche des IV Jahrhunderts*, Helsingfors 1932; R. Remondón, *A propos du papyrus d'Antinoë n. 38*, Chron. d'Ég. XXXII, 1957, s. 130 n.; W. Hahn, *Moneta Imperii Byzantini. Reconstruction des Prägebraufbaues auf synoptisch-tabellarischer Grundlage*, t. I, Wien 1973; J. La-faurie, *Réformes monétaires d'Aurelien et de Diocletien*, RN 6 ser., XVII, 1975, s. 73 n.; J.-M. Carrié, *Monnaie d'or et monnaie de bronze dans l'Égypte protobyzantine* [w:] *Les „Dévaluations” 2*, s. 253 n.; J. Durliat, *La valeur relative de l'or, de l'argent et du cuivre dans l'Empire protobyzantin*, RN 6 ser., XXII, 1980, s. 138 n.; S. Suchodolski, *Moneta i obrót pieniężny w Europie zachodniej*, Wrocław 1982.

² W. Kubitschek, *Gold und Silber gegen Ende des IV Jahrhunderts*, NZ XLVI, 1923, s. 29 n.; L. C. West, *Gold and silver coin standards in the Roman Empire*, New York 1941; S. Bolin, *State and currency in the Roman Empire to 300 A.D.*, Stockholm 1958.

³ Zob. S. Lauffer, *Diokletians Preisedikt*, Berlin 1971; R. i F. Naumann, *Der Rundbau in Aezani* (Istanbuler Mitteilungen. Beiheft 10), Tübingen 1973; M. Giaccherio, *Edictum Diocletiani et Collegarum de pretiis rerum venalium*, Genova 1974.